

Problemy i wyzwania aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Z badań wielu autorów wyłania się nieco pesymistyczny obraz życia i funkcjonowania osób niepełnosprawnych. Jeszcze trudniej jest funkcjonować osobom z wieloraką niepełnosprawnością. Stereotypy i niewłaściwe postawy to chyba największe bariery, z którymi muszą się zmagać i które muszą pokonywać osoby z dysfunkcjami. Konsekwencją myślenia stereotypowego jest odsuwanie jednostek niepełnosprawnych na margines życia, rzekoma ich „ochrona” przed frustracjami i niepowodzeniami. Takie działania implikują wyznaczanie minimalnych celów, kultywują bierną postawę a ostatecznie czynią z jednostki niepełnosprawnej jednostkę bezradną, nie myślącą o podjęciu pracy zarobkowej.

Dwa podstawowe źródła ograniczeń, które w znaczący sposób

wpływają na niemożność lub problemy związane z podjęciem pracy przez osoby niepełnosprawne to bariery wewnętrzne (psychiczne) oraz zewnętrzne (instytucjonalne, społeczne i fizyczne). Oczywiście, mogą się one wzajemnie przenikać i na siebie oddziaływać. Chcąc je uszczegółowić możemy wymienić tu takie składowe jak: zła sytuacja finansowa, utrudnienia architektoniczne i transportowe związane z mobilnością, zła sytuacja finansowa, utrudnienia architektoniczne i transportowe związane z mobilnością, niesprzyjające przepisy prawne, bariery ze strony pracodawców, bariery psychiczne (mała motywacja do podejmowania działań, postawa fatalistyczna), bariery społeczne (nadopiekuńczość ze strony rodziny, bardzo ograniczona ilość kontaktów z innymi osobami).

Same osoby niepełnosprawne wskazują na szereg czynników utrudniających im aktywizację zawodową, m.in. brak ofert pracy, miejsce zamieszkania, utrudniony dojazd do miejsca pracy, negatywne nastawienie pracodawców do osób niepełnosprawnych. Mniej istotne znaczenie przypisali takim kwestiom jak: obawa przed współpracownikami, negatywne doświadczenia zawodowe, regulacje prawne, brak wiary we własne umiejętności, niepokój czy uda się zaspokoić oczekiwania i wymagania stawiane przez pracodawcę.

Mnogość barier prowadzi do izolacji, do zahamowania procesu integracji społecznej, a w rezultacie do niepodejmowania działań w zakresie aktywizacji zawodowej. Bez względu na to, jakie składowe weźmiemy pod uwagę, wszystkie one pozostają w silnej korelacji z emocjami, które utrudniają wyważone spojrzenie na daną sytuację i blokują podjęcie jakichkolwiek działań. Bez względu na to, która bariera będzie dominować i na jakie rodzaje będziemy je dzielić, jedno jest pewne: ograniczenia same w sobie utrudniają już prawidłowe funkcjonowanie i są trudne do przejścia dla osób pełnosprawnych.

Tym bardziej działania prowadzone w stosunku do osób niepełnosprawnych winny przebiegać wielotorowo i wielopłaszczyznowo. I choć może nie zagwarantują one sukcesu, bo o taki trudno, ale z pewnością przybliżą daną jednostkę do osiągnięcia sukcesu na gruncie społecznym i zawodowym.

Planując działania warto pamiętać o tym, iż z aktywizacji zawodowej i społecznej wynikają nie tylko korzyści dla osób niepełnosprawnych. Korzyści te dotyczą również pracodawców. I choć ich świadomość w zakresie tego tematu jest coraz większa, nadal jest gro przedsiębiorców, prezesów, którzy nie dają szansy jednostkom może i trochę różniącym się od pełnosprawnych, ale równie wartościowym jak oni sami. Powtarzając za Szczepankowską i Majewskim żadna praca nie wymaga od człowieka, który ma ją wykonywać, pełnej sprawności. Istnieją prace o różnej skali wymagań. Jedne wymagają wysokiej sprawności fizycznej lub manualnej, inne zaś wysokiej sprawności intelektualnej, a jeszcze inne – specjalnych zdolności i umiejętności czy określonych cech osobowości. I o tym powinniśmy pamiętać zatrudniając osoby niepełnosprawne.

Edyta Pruszyńska

A. Ostrowska, Kompetencje społeczne osób niepełnosprawnych – bariery dorosłości, [w:] A. Rzędzicka, Dorosłość, niepełnosprawność, czas współczesny, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2003.

D. Kukła, Poradnictwo zawodowe i praca zawodowa jako integralny proces rewalidacji zawodowej osób niepełnosprawnych, [w:] Edukacja Ustawiczna Dorosłych, 2004, nr 4., s.66.

A. Ostrowska, Kompetencje społeczne osób niepełnosprawnych – bariery dorosłości, [w:] A. Rzędzicka, Dorosłość, niepełnosprawność, czas współczesny, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2003.

D. Tomczyszyn, J. Bergier, E. Szczypińska, P. Matusiak, Aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnością w opiniach osób niepełnosprawnych pochodzących z terenów wiejskich województwa lubelskiego i pracodawców – prezentacja wyników badań, [w:]

D. Tomczyszyn, W. Romanowicz, Aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnością, PWSZ, Biała Podlaska 2012., s. 37.